

Тетяна Вунник

Кришталевий птах

Тетяна Винник

Кришталевий птах

Повістина для дітей

Житомир
Видавець О. О. Євенок
2019

Дуже давно на світі народився птах.

Де його Батьківщина і хто його батьки – він і сам не зав.

Він був не такий, як інші, – із пуху та пір'я, а прозорий. І тому, дивлячись на нього, можна було бачити світ у всіх його барвах, а коли цей дивний птах літав – крізь нього просвічувалося небо.

Як і всі птахи, спершу він був малим пташеням – купався у річках, пив росу і грався тонкими зеленими травинками. Птах мав тендітне тільце, і варто було йому ненароком зачепитися крилом об якусь міцну гілку на дереві – він миттєво ранив крило. Птах переконався, що тіло його ламке, а душа прозора, бо він – із кришталю. Звідтоді усі називали його Кришталевим птахом.

Коли Кришталевий птах виріс, вирішив знайти собі пару.

– Ти теж кришталевий птах? – запитував він вишневу пелюстку, що спала у калюжі.

– Я пелюстка, – відповідала та.

– Значить, це ти – кришталева птаха! Адже ти така ж прозора і в тобі теж віддзеркалюється небо! – вигукнув він, побачивши хвильку, що прибилася до берега Дніпра, немов птаха.

– Я хвиля! – усміхнулася річкова хвиля, віддаляючись від Кришталевого птаха.

– Напевно це ти кришталева птаха! – на radoщах вигукнув він, побачивши у себе над головою бабку. Її крила так переливалися на сонці, що здавалися теж кришталевиими.

Але й бабка не втішила Кришталевого птаха. Вона махнула своїми райдужними крильцями і сховалася за листком.

Довго Кришталевий птах шукав наречену, але так і не знайшов. Як виявилось, у світі більше не було кришталевих птахів. Засумував він тоді, бо був самотнім Кришталевим птахом.

Іноді Кришталевий птах літав у місто. Вночі, коли його ніхто не бачив, ходив по дахах, пив із трояндових пелюсток воду і дивився з вікон на сплячих дітей.

Одного разу Кришталевий птах побачив заплакану дівчинку. Вона лежала у своєму ліжку й дивилася у стелю.

Надворі йшов дощ, проте Кришталевий птах не боявся дощу. Він сидів за вікном, а дощ омивав його крила, адже тоді вони ще яскравіше вигравали на сонці.

Кришталевому птахові стало жаль дівчинку. Вона здалася йому дуже милою. Аби заспокоїти заплакане дівча, він вирішив подарувати їй свою кришталеву скалку. Отож птах з усієї сили вдарився об підвіконня, і з його крила відлетів шматочок кришталю. Ця скалка була такою ж прозорою, що в ній віддзеркалювалося небо.

Тоді птах насмілювався постукати у шибу.

Дівчинка відчинила вікно і впустила в кімнату Кришталевого птаха. Дівча захоплено дивилося на нього, адже прозорого птаха воно бачило вперше. Дівчинка подумала, що він голодний, тому хутко накришила в долоню хліба і протягнула гостю. Проте птах не з'їв ні крихти, адже у дзьобі тримав кришталеву скалку. Він поклав шматок кришталю на підвіконня і мовив:

– Це тобі!

– Мені?! – здивувалася дівчинка.

Ще б пак, адже вона ніколи не бачила таких прозорих птахів, які вміють говорити.

– Що це?

– Кришталева скалка, в якій віддзеркалюється небо! – мовив птах і приготувався відлітати.

– Дякую! – усміхнулася дівчинка. – Може, перечекаєш дощ?!

Але Кришталевий птах не боявся дощу і мовчки злетів у небо. Тепер йому стало трішки важче літати, адже у нього було надбите крило. Проте птах злетів так високо, що ніби розчинився у хмарах. Дівчинка шукала його на небі, аж доки не закінчився дощ.

Дівча було захоплене таким дивовижним подарунком, який виблискував усіма кольорами веселки і нагадував безцінний коштовний камінь.

III

У саду розквітла рожева і запашна троянда. Кришталевий птах одразу відчув її аромат, не зміг утриматися і зупинився на зеленій галявині, де росла квітка. Він сів на травинку і, вдихаючи повітря на повні груди, насолоджувався її тонким запахом.

– Який дивний птах! – прожебоніла троянда, і Кришталевий птах почув її мову.

– Я птах із кристалю! – одказав він і підлетів на іншу травинку – ближче до троянди.

– Ось чому ти переливаєшся на сонці! – вигукнула троянда. – Ти так схожий на краплину роси, яка кожного ранку цілує мене в щічку.

– А ти так чудово пахнеш!

– Ну то сідай на мою пелюстку! – мовила троянда.

– Дякую! – сказав птах, окрилений пропозицією квітки.

Він підлетів до троянди і легенько опустився на її пелюстку. Троянда усміхнулася, сховавши свої колючки, адже вона зовсім не боялася Кришталевого птаха. І це правда! Адже цей птах був напрочуд легкий та чемний. Кришталевому птахові так сподобалося сидіти на трояндовій пелюстці, що він уперше в житті заспівав свою кришталеву пісню.

Троянда замилювалася співом і стала пахнути ще сильніше.

– Ти так гарно співаєш!

– Бо я співаю для тебе! – сказав він і продовжував співати.

Кришталевий птах усе співав і співав, а троянда заслухано гойдалася, заколисуючи його неземну пісню.

IV

Кришталевий птах прокинувся у трояндовій колисці. На нього падало місячне світло. Воно легенько струменіло у самісіньку середину квітки, де заснув Кришталевий птах, і лоскотало кришталеві пташині крила.

– Доброї ночі, Місяцю! – привітався птах.

– Світлої ночі! – мовив Місяць.

– А чому ти не спиш?

– Бо я маю освітлювати дорогу тим, хто вночі не лягає спати. Скажімо, нічним метеликам, світлячкам, хоч вони й самі такі світлі, що освітлюють доокіл себе увесь світ, а ще я освітлюю дорогу тіням, які падають від дерев і будинків. Адже тіні теж живі – вони живуть у своєму царстві і прокидаються тільки вночі.

– Ти теж прокидаєшся тільки вночі! – мовив птах. – А де ти буваєш удень?

– О! – вигукнув Місяць. – Удень я лягаю за горизонт! А мій брат Сонце панує тоді світом.

– Ти так високо, як і Сонце! Оце б мені так високо літати!

– Лети до мене!

Птах поцілував троянду у щічку і полетів до Місяця.

– Яке дивовижне життя, коли дивитися на нього з висоти Місяця! – мовив птах і від щастя заспівав.

А Місяць посадив Кришталеву птаха на свій золотий ріжок і гойдав, доки не почало світати.

V

Кришталевий птах знову прокинувся на трояндовій пелюстці.

– Я літав на Місяць! – сказав він троянді.

– То був лише твій сон! – усміхнулася квітка.

– Невже? – здивувався Кришталевий птах.

– Будеш спати на моїй пелюстці – завжди літатимеш на Місяць!

– Це ж чудово! – зрадів Кришталевий птах і раптом насторожено зауважив: ти чуєш?

– Що? – сполохалася троянда.

– Я маю летіти! – без пояснень піднявся над трояндою Кришталевий птах.

– Повертайся! – мовила квітка, але Кришталевий птах вже її не чув.

Хоч троянда була впевнена, що птах обов'язково повернеться, адже їй так цього хотілося.

Кришталевий птах чув плач. Він завжди відчував, коли хтось у світі сумував. Це був плач хлопчика, у котрого загинув папужка. Хлопчик ходив вулицями і дуже сумував. Кришталевий птах довго спостерігав за хлопчиком. А той не міг заспокоїтися, адже він дуже любив свого папужку – той був його справжнім другом.

– Хто ти? – раптом обізвався хлопчик, побачивши біля себе Кришталеву птаха.

– Я птах!

– А що ти тут робиш?

– Я хочу дещо подарувати тобі! – мовив Кришталевий птах.

Доки хлопчик утирав сльози, Кришталевий птах ударився об камінь. І за мить кришталева скалка лежала перед очима хлопчика.

– Це що? – обличчя хлопчика проясніло чи то від здивування, чи то від світла, що відблискувало від шматочка кришталю.

– Придивися краще!

– Невже? – вигукнув хлопчик! – Це диво, диво! – хлопчик крутив у руках кришталеву скалку. – Це ж мій папужка!

– Бачиш, як усе просто! – сказав птах, піднімаючи надбите крило.

– Папужка! Папужка! – вигукував хлопчик, підносячи у себе над головою прозорий осяйний подарунок, а Кришталевий птах злетів так високо, що його вже не можна було відрізнити від неба.

VI

Вечоріло. Кришталевий птах летів до троянди. По дорозі зустрів жінку, котра з ліхтариком у руці щось шукала у траві. Кришталевий птах зрозумів, що жінка за щось переживає.

– А що ви шукаєте, чарівна панно? – запитав Кришталевий птах.

– Яке вам до цього діло! – мовила жінка, навіть не дивлячись на свого співбесідника.

– Можу я вам допомогти? – уточнив птах.

Жінка підняла засмучене обличчя і здивувалася. Довкола нікого не було, лише якийсь дивний птах сидів на гіллі дерева, що росло неподалік, і спостерігав за нею.

– Так, це я з вами розмовляю! – мовив Кришталевий птах.

– Не може бути! – вигукнула жінка. – Я напевно стомилася.

– Так що ви шукаєте? – наполягав птах.

– Я загубила перстень, який дістався мені від матері. Але я не впевнена, що я його загубила саме тут, де шукаю, – збайдужіло одказала жінка, продовжуючи не вірити у птаха, котрий уміє говорити.

Кришталевому птахові стало жаль жінку, адже вона загубила дуже дороге річ – пам'ятну для неї. Тоді Кришталевий птах ударився об суху гілляку і від нього відлетіла скалка. Вона була схожа на перстень, котрий шукала жінка.

– Це ж мій перстень! – зраділа жінка і притулила його до грудей.

– Ми маємо берегти дорогі речі, – мовив Кришталевий птах і розчинився у нічному небі.

– Я думала, що ти вже не прилетиш! – сказала троянда, коли птах поцілував її у щічку.

– Я завжди прилітатиму до тебе! – сором'язливо мовив птах. – Адже у тебе такі прекрасні рожеві щічки!

VII

Кришталевий птах надпив із трояндової пелюстки росинку і підняв голову. Перед ним стояв Велетень. У Кришталевого птаха сильніше забилося серце, адже він ніколи не бачив Велетнів.

– Ти, мабуть, смачний! – також здивувався Велетень, побачивши прозорого птаха, у якого на сонці мінилися різними кольорами крила.

– Не знаю! – одказав птах.

– Зараз я тебе покуштую! – розсміявся Велетень. – Адже я так люблю снідати птахами!

– Не чіпай його! – оборонилася троянда, вколовши Велетня своїми гострими колючками.

Велетень розізлився на троянду і вдарив її. Троянда припала до землі. А Кришталевий птах устиг піднятися в небо. Він злетів так високо, що навіть Велетень своїми довжелезними руками не зміг його спіймати. А коли Велетень дивився вгору – його сліпило сонячне проміння, яке віддзеркалювалося від прозорих крил Кришталевого птаха. Тоді Велетень розізлився і наступив на троянду своєю злою ногою.

– Прощай! – вигукнула троянда, розчавлена вагою Велетня.

Кришталевий птах намагався підняти троянду, відпоїти її джерельною водою. Він довго кружляв над зламаною квіткою. Він просив у вітру, аби той допоміг підняти троянду, проте троянда сохла на очах.

Тоді Кришталевий птах заспівав свою прозору ясну пісню. І троянда заплакала. Вона дуже любила, як він співав. Кришталевий птах співав, доки троянда перестала плакати. Тоді птах бережно зібрав сухі пелюстки і сховав у старому дуплі.

Заплакав він тоді, бо був самотнім Кришталевим птахом.

Проте Велетень не заспокоївся. Він чатував на Кришталевого птаха скрізь – у парку, де птах спостерігав за дітлахами, у сквері, де він любив сидіти на старій лавочці, вночі навіть заглядав у вікна будинків, чи була Кришталевий птах не заснув на якомусь підвіконні. І чим довше Велетень шукав Кришталевого птаха, тим злішим ставав. Коли ніхто не бачив, Велетень розлючено розхитував стовбури дерев, навіть викидав їх із корінням. Велетень не міг зрозуміти одного: Кришталевий птах був таким чистим і прозорим, що його не могла побачити жодна жива істота, у серці котрої оселилася злоба і ненависть. Але Велетень не розумів цього. Він заприсягнувся будь-якою ціною знайти Кришталевого птаха і засмажити його на сніданок.

VIII

Кришталевий птах витер сльози і побачив перед собою хлопчика, який не міг сам ходити. Хлопчик сидів у візочку і дивився у небо. Тоді Кришталевий птах підлетів до нього ближче, аби хлопчик зміг його побачити. Хлопчик усміхнувся. Кришталевий птах підлетів ще ближче і побачив у дитячих очах своє віддзеркалення. Це йому так сподобалося, що він заспівав.

– Я тебе вигадав? – запитав хлопчик, слухаючи дивовижну пташину мелодію.

– Якщо ти бачиш мене, значить я є! – усміхнувся крізь сльози птах.

– Це чудово! – вигукнув хлопчик. – Ти є! Я тебе вчора намалював! – хлопчик дістав із кишені білий аркуш, згорнутий утричі. На цьому малюнку летів білий птах, схожий на Кришталевого.

– Дякую! – мовив Кришталевий птах, зворушений, адже його ще ніколи ніхто не малював, а дехто навіть заперечував його існування.

Кришталевий птах і хлопчик весь день розмовляли, їм було добре разом. Хлопчик показав усі свої малюнки, а Кришталевий птах запропонував хлопчикові політати.

– Тримайся за мої крила! – сказав Кришталевий птах. – І нічого не бійся!

Тоді кришталевий птах злетів так високо, скільки міг. Він долетів аж до самого Сонця.

– До мене ніхто ще не долітав! – мовило Сонце. – Але ти, Кришталевий птах, зміг. За це я виконаю твоє бажання.

– Дякую, Сонечку! – сказав Кришталевий птах. – Краще виконай бажання мого друга! – і подивився на радісного хлопчика, який був зачарований усім, що в цей час із ним відбувається.

Сонце усміхнулося і засяяло ще сильніше. Тепер кришталеві крила птаха видавалися ще більшими і ще яснішими. І навіть здавалося, що птах тримає на своїх крилах усе блакитне небо.

– Я б хотів ходити! – мовив несміливо хлопчик.

– Ти справді цього хочеш? – запитало Сонце.

– Звісно хочу! – переконливо відповів хлопчик.

– Якщо дуже хочеш – будеш ходити! – мовило Сонце і заховалося за хмару.

Кришталевий птах і хлопчик літали, аж доки на небі не з'явився Місяць.

– Це означає, що нам потрібно повертатися додому! – попередив Кришталевий птах хлопчика. – Тримайся за мене міцніше!

Коли Кришталевий птах опустився на землю, хлопчик уже спав. Кришталевий птах обережно поклав його на ліжко, а сам примостився біля його ніг.

ІХ

На світанку, коли хлопчик ще спав, Кришталевий птах вилетів у відчинене вікно.

– Друже, мій друже! – вигукнув хлопчик, коли замість Кришталевого птаха побачив кришталеву скалку, в якій віддзеркалювалося небо.

Хлопчик зрозумів, що Кришталевий птах покинув його назавжди. Хлопчик заплакав. Сльози текли по щоках і падали на підлогу. Хлопчик опустив голову і на мить завмер.

– Я ходжу! – вигукнув він, коли переконався, що стоїть на підлозі. – Мамо, тату, Кришталевий птахвилікував мене!

– Сталося диво! – пролунало з материнських вуст.

– Слава Богу! – ховаючи сльози в очах, мовив батько.

– Це Кришталевий птах мені допоміг! Він подарував мені свій талісман! Ось подивіться – кришталева скалка, в якій видно всі кольори! – хлопчик підніс кришталеву скалку до вікна і під сонячним промінням вона засяяла.

– Що за вигадки, синку!? – здивувалася мати.

Скільки хлопчик не пояснював батькам, що від страшної хвороби йоговилікував дивовижний птах, ніхто йому не вірив. Тоді хлопчик перестав розповідати цю історію, але кришталеву скалку він завжди носив із собою як оберіг. І цей оберіг був найкращим оберегом від зла і зневіри, адже крізь нього можна було побачити світ у всіх його барвах.

Х

Якось Кришталевий птах пролітав над містом і побачив жебрачку. Вона йшла з порожніми руками. Їй дуже хотілося їсти, але сьогодні вона не могла купити навіть хлібину. Жебрачка опустила голову і думала тільки про те, як вона хоче їсти.

– Я все життя працювала! – говорила жебрачка сама до себе. – А на старість років мушу жебракувати. Чому таке життя до мене несправедливе?!

– Не сумуйте, – мовив Кришталевий птах, проте жебрачка не почула.

Вона лелем-полелем вийшла на дорогу, де якраз на великій швидкості їхала машина. Кришталевий птах одразу побачив машину, що наближалася до жебрачки, і ще раз спробував її зупинити. Проте жебрачка і вдруге не почула Кришталевого птаха. Крім своїх сліз, вона нічого не бачила і не чула. Тому Кришталевий птах сів на її плече і заспівав. Жебрачка підняла голову й одразу побачила машину, що з неймовірною швидкістю мчала дорогою. Жінка відійшла, і машина на шаленій швидкості промчала прямо біля неї.

– Мені нема куди поспішати, – заспокоївшись, сказала жебрачка. – Тому я йтиму, не порушуючи правил дорожнього руху.

– Куди ж ви тепер підете? – знову звернувся до жебрачки Кришталевий птах.

– Сама не знаю! – відповіла жебрачка і здивувалася.

Довкола нікого не було, а Кришталевий птах був такий легкий, що жебрачка не відчувала його на своєму плечі.

– З вами говорю я! – Кришталевий птах опинився прямо перед очима жінки.

– А ти існуєш? – здивувалася нужденна жінка.

Жебрачка чула від людей, що у світі живе Кришталевий птах, який допомагає людям у скрутну хвилину, проте сама його бачила вперше.

– Як давно живу на світі! – Кришталевий птах махнув своїми великими крильми, і жебрачці здалося, що на цих прозорих крилах заснуло небо.

– Ти дивовижний птах. Я таких ще ніколи не бачила, хоч живу на світі вже багато років!

– А я з'являюся не до всіх і не завжди. Лишень до добрих людей, які зневірилися, – сказав Кришталевий птах. – Подайте мені свою долоню!

Жебрачка простягнула свою тремтячу долоню, в яку Кришталевий птах поклав шматочок кришталю.

– Ви продасте цей шматочок кришталю і зможете купити собі хліба та

молока! Але знайте – ви маєте поділитися хлібом з іншими жебраками, тоді у вас завжди буде що їсти.

– О, дякую тобі! – мовила жінка, проте відчула тільки помах крил. Проте Кришталевого птаха поряд уже не було.

Жінка зробила так, як радив Кришталевий птах. Вона знайшла інших жебраків, адже їх у місті, на жаль, виявилося багато, і розділила хлібину між усіма нужденними, залишивши собі невеликий шматок хліба і кухлик молока. Проте тепер кожного дня вона мала що їсти. А згодом вона змогла відкрити свою пекарню і пекла найкращий у місті хліб. Коли колишня жебрачка розказувала іншим про те, як Кришталевий птах допоміг їй у скрутну хвилину, ніхто їй не вірив. Люди сміялися, мовляв, жінка навмисне не хоче розказати секрет, де і як вона взяла гроші на пекарню. Але колишня жебрачка добре пам'ятала про Кришталевого птаха і його слова. Вона кожного дня ділила хлібину між нужденними і завжди дивилася у небо, чи бува там не пролітає Кришталевий птах?!

Хоч ніколи вже його не бачила, проте знала, що він у світі є.

ХІ

Кришталевий птах літав світом і допомагав тваринам і людям. Проте він так засумував за своєю трояндою, що заплакав, і маленькі прозорі сльозинки падали на дерева і квіти, виблискуючи на пелюстках і листках, ніби коштовне каміння. І весь світ дивувався цьому кришталевому дощу.

Проте Кришталевий птах не міг повернутися на те місце, де росла троянда, адже там на нього чатував Велетень. Кришталевий птах долітав до галявини, де він колись побачив троянду, і йому перехоплювало подих. Одного разу, коли Кришталевий птах сидів на високій вербовій гілці, поблизу цієї галявини, і мріяв про Сонце (цього дня було похмуро), він побачив Велетня. Птах не злетів, адже він зрозумів, що Велетень плаче. Злий і дужий, він плакав, як мала дитина.

– У-у-у-у! – ревів Велетень на всю галявину. – Допоможіть!

– Ти ж усе можеш! – мовила Верба, на кроні якої сидів Кришталевий птах. – Ти зламав троянду, що росла неподалік, ти викорчував половину дерев на цій галявині, ти ловиш птахів для свого сніданку. Ти ж такий дужий. Сам собі й допоможи!

– Я не можу врятувати свою Велику Жінку! – заревів Велетень. – Вона помирає, а я безсилий їй допомогти! Допоможи мені ти, Вербичко!

– Минулого літа ти зірвав маленьке деревце, що піднялося біля мого стовбура! – сказала Верба і відвернулася від Велетня.

– О, Ластівко, допоможи мені ти! – попросив Велетень у Ластівки, що пролітала над ним.

– Ти поїв на сніданок усіх моїх пташенят – тому я бачити тебе не можу! – процідила Ластівка і відвернулася.

– Тоді ти, Білко, допоможи мені! – благав Велетень Білку, що вилізла з дупла, почувши голосне воання.

– Ніколи! – вигукнула Білка і сховалася в нору. – Цієї осені ти вигріб з мого дупла всі горішки, які я приготувала на зиму для своїх білченят. Вони ледве не повмирали з голоду!

– О-о-о! – пролунав голос Велетня. – Я й не задумувався, який я лихий! – Тепер мені ніхто не допоможе!

Кришталевому птаху стало шкода Велетня і його Велику Жінку. Птах підлетів до Велетня, що сидів посеред галявини і плакав, ніби мале дитя, і сів перед ним на травинку. Він дістав дзьобом у себе з-під крила кришталеву скалку і сказав:

– Тільки це може врятувати Велику Жінку!

– Кришталевий птах? – здивувався Велетень – Але ж я розчавив твою рожеву троянду.

– Те, що ти зробив, ранило моє серце, – відповів Кришталевий птах, погойдуючись на травинці.

– Тоді чому ти мені допомагаєш?

– Якщо я не допоможу тобі – я просто перестану бути Кришталевим птахом. Я стану скляною статуєю, яка скляним поглядом дивитиметься на світ і нічого не бачитиме – ні радості, ні болю, ні жалю. А я не хочу бути нічим і сліпим. Я хочу бути живим Кришталевим птахом!

– О-о-о! – мовив Велетень. – Я дякую тобі, Кришталевий птаху, за те, що ти не вчинив зі мною, як я з тобою. Тепер я багато чого зрозумів. Я б хотів, аби ти став моїм другом.

Коли Велетень промовив ці слова, Кришталевий птах зник, як і не було. Велетень здивувався, проте нарешті він тримав у своїх велетенських руках чудодійні ліки і хотів, аби вони швидше потрапили до Великої Жінки, яка на них так сподівалася.

Тоді Велетень чимдуж помчав до Великої Жінки. І вона, поглянувши на кришталеву скалку, що мінилася всіма кольорами веселки, одразу відчула себе краще.

– Де ти дістав такі незвичайні ліки?! – запитала вона Велетня, але той промовчав, адже відчуття сорому прокинулося в ньому і він не міг розповісти про птаха, якому колись завдав болю.

– Колись я тобі розкажу. А тепер дивися частіше на цей шматочок кришталю, сили повернуться до тебе і ти знову будеш весела, бо ти видужаєш!

Тепер Велетень допомагав усім – садив молоденькі деревця, підпирав ломаками старі й немічні дерева, яким було важко самотійно стояти, приносив ластівкам зерно і простягав руку просто в небо, аби ті могли, не боячись, визбирати гостинець з руки Велетня, а білкам назбирав стільки горіхів, що на дві зими вистачило б. Єдине, що мучило Велетня, – він не міг оживити зламану троянду.

ХІІ

Кришталевому птахові з кожним днем все важче було літати, адже, роздаровуючи кришталеві скалки, він все більше оббивав свої крила. Проте Кришталевий птах не сумував, адже тепер частинка його крил, а значить і частинка його прозорої ясної душі, лишалася з тими, кому він допомагав.

Кришталевий птах тепер кожної ночі літав на Місяць. Звідти він міг бачити все, що коїлося на землі. Ось так, обійнявши Місяць, він дивився на землю і раптом помітив тінь, що рухалася дорогою. Це була чоловіча тінь. Тоді Кришталевий птах придивився і побачив перед собою чоловіка. Він був одягнений у старі лахи, замащені у попіл. І Кришталевий птах зрозумів, що цей чоловік – сажотрус. Кришталевий птах раніше часто бачив сажотрусів, адже сам частенько ночував у димарях, оскільки постійного нічлігу в нього не було. Сажотрус був засмучений. Шкутильгаючи, він стомлено човгав асфальтом. Зневірившись у всьому, сажотрус хотів обернутися на попіл, адже попіл нічого не відчуває.

– Ти помиляєшся! – мовив Кришталевий птах до сажотруса, опустившись з Місяця на хмару, що пропливала над головою чоловіка. – Усе на світі – живе. І попіл, і дерева, і навіть земля теж може стогнати, коли їй завдають болю!

– Земля? – здивувався сажотрус і насторожено глянув угору, де пропливав на хмарі Кришталевий птах.

– Земля дуже чутлива! – підтвердив Кришталевий птах. – Ми закопуємо в землю сміття, обкидаємо її целофановими пакетами і склянками, завдаючи їй неймовірного болю. Тоді земля квилить вулканами, змітає смерчами зі свого шляху все, що бачить, і заливає сльозами весь світ.

– Я сажотрус. Я знаю, що таке бруд! – одказав чоловік, але обернувся назад, почувши якісь голоси.

Неподалік скрипіли колеса карети, у якій мчала вередлива зла Чаклунка. Вночі вона завжди виїжджала полювати на зайців, а сьогодні для її чорного магічного варива конче була потрібна заяча лапка. Перед каретою біг Засць. Він знав про злу Чаклунку не з чуток, адже колись вона спіймала його найменшого брата. Але ніщо не могло вплинути на вчинки цієї Чаклунки – ні зайчі сльози, ні погрози, ні вмовляння. За свого брата Засць пропонував навіть власну лапу, проте Чаклунка була налаштована рішуче.

– Не чіпай Зайця! – вигукнув сажотрус, проте Чаклунка не слухала чоловіка, а щосили гнала коней, аби наздогнати бідолашну тваринку.

– Якщо ти візьмеш Зайця, я твій палац затрушу попелом! – оборонив немічну і налякану тварину сажотрус.

– Ха-ха-ха! – засміялася Чаклунка. – Я тебе зварю у своєму великому чавунці, сажотрусе!

– Тільки спробуй! – вигукнув сажотрус.

Тоді Кришталевий птах упав на вікно карети, в якій мчала зла Чаклунка, і саяво, що струменіло від пташиних крил, осліпило її.

– Я нічого не бачу! – вигукнула вона у розпачі.

– Ти прозрієш тоді, коли перестанеш робити зло, – сказав Кришталевий птах, пролітаючи біля злої Чаклунки.

– Я ніколи не перестану робити зло! – вигукнула Чаклунка і хотіла спіймати Кришталеву птаха, але було марно. Кришталеву птаха нікому не вдавалося спіймати, до того ж вона осліпла.

– Коли ти зробиш хоч одну добру справу – зір повернеться до тебе! – мовив Кришталевий птах і сів на хмару.

Сажотрус тим часом знайшов загнаного Зайця, який уже не міг зробити навіть кроку. У тварини від страху зупинилося серце. Сажотрус узяв Зайця на руки і намагався привести до тями. І лишень тоді, коли Кришталевий птах кинув із хмари дивовижний яскравий шматочок кришталю, який так нагадував серце, Заєць почав дихати.

– Тепер у тебе буде кришталеве серце! – мовив сажотрус до Зайця, що злякано задивлявся у засмагле обличчя чоловіка.

– А де моє серце? – тихо запитав Заєць.

– Головне, що тепер зла Чаклунка нікого не зачепить у вашому лісі! – усміхнувся сажотрус і випустив Зайця.

Кришталевий птах підлетів до сажотруса і запропонував йому політати на хмарі. Від такої пропозиції сажотрус не міг відмовитися. Він багато разів дивився у небо, спостерігав за плином хмар, проте йому ніколи не вдавалося дістатися до них рукою, хоч він бував на найвищих хмарочосах світу і чистив найбільші димарі.

– Моя мрія здійснилася! – вигукнув сажотрус, коли вони з Кришталевим птахом пливли на білій хмарі.

З неба зривалися зірки, падали на землю, лишаючи по собі сліди мерехтливих саяв.

– Хоч у тебе брудна і чорна робота, але ти маєш чисте і добре серце! – мовив Кришталевий птах до сажотруса. – За це я тобі подарую одну хмаринку. Вибирай, яка тобі до вподоби!

– Ось цю, невеличку, схожу на білого коня! – замріяно одказав сажотрус.

Тепер сажотрус жив на білій хмарі. Кожної ночі він залазив на довгу драбину, аби дістатися неба, і чистив небеса від зоряного пилу.

XIII

Кришталевий птах довго сидів на хмарі, адже він стомився – у нього були надбиті крила. Проте він знав, що багато кому потрібна його допомога. Тому Кришталевий птах попрощався із сажотрусом, котрий осідлав білого коника-хмару, і полетів на землю. В мить польоту йому здалося, що він пролітає крізь вікно. Це було вікно у казку. Кришталевий птах одразу не зрозумів цього. Тому намагався знайти вихід. Оскільки він був дуже стомлений, то вирішив відпочити на травинці.

– Ти мене зігнув до землі! – вигукнула травинка, розплющивши повіки. Травинка була незвичайною – напрочуд легкою.

– Я не хотів створити вам незручності! – вибачився Кришталевий птах і злетів.

– Я вчора перехворіла вітряницею, тому боюся, аби хтось мене торкався! – наполохалася травинка.

– Це було вперше і востаннє! – переконливо сказав Кришталевий птах, випрямивши своїм дзьобом травинку.

– О! – вигукнула Червона повітряна кулька, побачивши Кришталевого птаха, що у своєму дзьобі носив з калюжі воду, аби оживити травинку. – Кришталевий птах! Ми тебе вже давно чекаємо у своїм лісі!

Червона повітряна кулька схопила Кришталевого птаха за крило, і вони піднялися в небо.

– Ми, кольорові кульки, діти Веселки! – тоненьким голосочком сказала Червона повітряна кулька. – Жили ми дружною родиною, доки у нашій казці не з'явився Циркуль.

Червона повітряна кулька і Кришталевий птах довго летіли над лісом.

– Ми вже на місці! – радісно пролунало з вуст Червоної повітряної кульки, і Кришталевий птах побачив Веселку.

– Я давно мріяв зустрітися з Веселкою! – захоплено сказав Кришталевий птах.

– О! Ти не просто так потрапив у нашу казку! – зауважила Веселка. – Місяць, мій давній знайомий, відчинив вікно у нашу казку, інакше ми з тобою б не зустрілися.

Кришталевий птах зачаровано дивився на Веселку, адже вона була його далекою родичкою, але розмовляв він із нею вперше в житті.

– У нашу казку Циркуль упав ненароком. Його не втримав школяр, що поспішав у сусідню казку. Тепер старий Циркуль уявив себе найголовнішим

персонажем нашої казки і без жалю протикає повітряні кульки своїм гострим носом.

– Яка неповага до товариства! – вигукнула Зелена повітряна кулька, підстрибнувши у повітрі.

– Ми втратили так багато повітряних кульок, що скоро нашій матері Веселці доведеться віддати усі свої кольори, аби відновити нашу велику і радісну родину! – обурено висловлювалася Жовта повітряна кулька.

– Але ж ми не можемо втратити нашу Веселку! – тремтіла на вітрі Синя повітряна кулька. – Адже без неї на світі стане сумніше!

Кришталевий птах погоджувався з повітряними кульками, стомлено киваючи головою.

– Отож, – продовжувала Червона повітряна кулька, – ми просимо, аби ти поборов Циркуля. Наклювавшись об твоє кришталеве тіло, ніс у Циркуля стане тупим і круглим, як бульба. Тоді він не буде знищувати веселкові кульки!

Кришталевий птах обіцяв подумати, але спершу він вирішив відпочити.

З кожним днем він відчував, що його крила не так швидко і легко літають, а тіло ніє від ран.

– Кожному герою є місце у своїй казці! – подумавши, сказав Кришталевий птах, коли Веселка виглянула з-за хмар. – Тому я не буду битися із Циркулем. Я покажу йому дорогу в його казку, адже там на нього, напевно, вже зачекалися.

– Яке мудре рішення! – заплескала у долоні його далека родичка, і різнокольорові повітряні кульки повторили за нею.

Кришталевий птах узяв у дзьоба Циркуль і злетів у небо. Старий Циркуль незадоволено бурмотів собі під носа, намагався розщепити дзьоба Кришталево-му птаху, проте Птах піднявся так високо, що йому зробилося страшно.

Циркуль завжди лежав на столі у школяра. Інколи він з діловитим виглядом піднімався на свої довгі тонкі ноги, аби на папері накреслити коло. Тепер, коли Циркуль летів вище за хмари, йому здавалося, що він здійснює неабиякий подвиг, адже ще ніхто з породи Циркулів так високо не літав.

– З якої ти казки? – запитав Кришталевий птах, намагаючись не випустити Циркуля зі свого дзьоба.

– Ти не знаєш казку про Циркуля? – обурився старий інструмент канцтоварів.

– Добре. Я намагатимусь знайти цю казку, адже тут, де ми летимо, безліч вікон у різні казки. Але ми обов'язково знайдемо твою казку, – пообіцяв він Циркулю.

Кришталевий птах заглядав у кожне вікно, аби не обминути казку про Циркуля. А той, ворущачи своїми довгими металевими ногами, намагався їх хоч якось розім'яти, бо в такому положенні він так довго перебував уперше. Нарешті в одному із вікон Кришталевий птах побачив замисленого школяра, який сидів над чистим аркушем паперу і думав. Кришталевий птах обережно залетів у це вікно і поклав Циркуля прямо перед школярем.

– Знайшовся! – радісно вигукнув школяр.

– Я герой! – вигукнув старий Циркуль. – Я пролетів багато миль, аби повернутися додому з іншої казки!

– А я думав, що тебе вже ніколи не побачу. Мені було б прикро, адже ти мій улюблений Циркуль! – крізь сльози мовив школяр.

Старий Циркуль і школяр ще довго гомоніли про кола, які їм разом доведеться не один раз виводити для домашньої роботи чи на уроках. А Кришталевий птах, сховавши голову у крихке кришталеве пір'я, задрімав.

Пташиний сон був уперше гарним, адже йому приснилася троянда. Вона була такою щасливою і запашною, якою Кришталевий птах її побачив уперше.

– Я за тобою сумую! – заговорив Кришталевий птах до троянди.

– Не сумуй, – прожебоніла троянда. – Коли настане весна, я зацвіту, як тоді, і ми з тобою знову зустрінемося.

– Я з нетерпінням чекатиму весни! – усміхнувся крізь сльози Кришталевий птах.

– Бережи себе! – сказала троянда і зникла.

Кришталевий птах прокинувся на світанні.

Школяр усміхався у сні, а старий Циркуль поважно лежав у шкільному пеналі. А Кришталевий птах вирішив летіти далі, адже у світі ще так багато людей, які потребують його допомоги.

XV

Кришталевий птах довго кружляв у небі, доки Сонце не підказало йому шлях до вікна, яке випустило б його із цієї казки.

Коли Кришталевий птах, окрилений сном про троянду, пролітав над містом, на зустріч йому летів Кленовий листок.

– Який жовтий птах! – подумав Кришталевий птах і усміхнувся.

– Я не жовтий птах! – прочитав його думки листок. – Я Кленовий листок! Я лечу до своєї зірки!

– Гарного польоту! – побажав Кришталевий птах.

Але Кленовий листок його не чув. Він дуже поспішав долетіти до своєї зірки. Дорога була далекою, а його зірка світила так високо.

– Рятуйте! – закричав хтось, і Кришталевий птах обернувся. – Рятуйте! – закричав хтось знову.

– Чим я можу допомогти? – обізвався Кришталевий птах, побачивши перед собою Крота.

– У мене викрали мій золотий зуб!

– Хто ж це зробив?

– Я не бачив! – не вгамовувався Кріт. – Я сліпий. Але здогадуюся хто це! – Кріт підліз до Кришталевого птаха і тихо мовив: Лисиця! Вона давно полювала на мій золотий зуб. Що ж тепер буде?! – бідкався Кріт. – Як тепер я ритиму нори? Адже в мене, старого вояка, залишався лише один зуб!

– Я спробую допомогти! – сказав Кришталевий птах і полетів до Лисиці. Лисиця сиділа на канапі і дивилася по телевізору новини.

– Чого тобі треба? – улесливо запитала Лисиця, коли Кришталевий птах постукав у вікно.

– Часом ти не бачила золотого зуба, який пропав у Крота?

– А чому б я мала заглядати до нього в рота?! – образливо фиркнула Лисиця. – Мені й зі своїми зубами проблем немало!

– Як знаєш!

Кришталевий птах летів сумний, адже він зустрів ще одну брехливу живу істоту. Тоді він з усієї сили вдарився об камінь і відбив ще одну кришталеву скалку. Адже він не міг залишити у біді старого сліпого Крота.

– Ось твій зуб! – простягнув Кротові кришталеву скалку.

– Дякую! – на радіощах вигукнув Кріт. – Поліз рити нору!

XVI

Коли Кришталевий птах вилетів із цієї казки, була вже зима. Міста стояли білими і незворушними. Вулицями і скверами танцювала віхола і потріскував мороз. Діти гралися в сніжки, ліпили снігові баби, каталися на ковзанах.

Проте в одному вікні навіть уночі горіло світло. Іноді з того вікна виглядало сумне обличчя маленького хлопчика. І Кришталевий птах заглянув у це вікно.

– Мамо, сьогодні до мене знову прилітав янгол! – мовив хлопчик до матері, усміхаючись.

Ще донедавна його усмішка була світлою. Проте ось уже півроку минуло з того дня, коли лікарі повідомили про його хворобу, і його усмішка зі світлої стала аж білою, хоча і зберігала свою безпосередність та привітність.

– І що цього разу? – ледь стримуючи сльози, тихо запитала мати.

– Сьогодні янгол гладив мене по голові! – сказав хлопчик ледь усміхнувшись. – Янгол хороший, чому ти не віриш, мамо?!

– Я тобі вірю, – мовила жінка, стискаючи холодні дитячі пальчики своїми гарячими руками.

– Мамо, а я скоро видужаю?

– Скоро, синку, скоро.

Мати вийшла з кімнати.

Хлопчик устав із ліжка і підійшов до вікна. Він не побачив Кришталевого птаха, адже той був такий прозорий, що крізь нього можна було дивитися на світ.

На вулиці йшов сніг. Великі лапаті сніжинки плавно опускалися на землю, чисті та лагідні, лягали під ноги перехожим та під колеса автомобілів. Хлопчик заздри снігові, його легкості, невимушеності. І подумав... Хтозна... А, може, снігові теж боляче, коли на нього ступає людська нога?!

Раптом хлопчик ойкнув, відчуваючи легке поколювання у п'ятку, і подивився під ноги. Біля батареї лежала зелена соснова хвоїнка, котра його вколола. Її, очевидно, не помітила мама, коли прибирала кімнату, адже це був час різдвяних свят. Хлопчик знову засумував і повернувся до ліжка. Йому стало прохолодно і він укритися вовняною ковдрою, відвернувся до стіни і заснув.

Хлопчикові приснилося, ніби він дивиться на свої іграшки, діставши паперовий ящик з-під столу, і викладає їх на підлозі своєї кімнати. А довкола стоять його двоюрідні братики і сестрички. Спершу хлопчик розглядав кожну іграшку, ніби прагнучи досконало запам'ятати кожну деталь. Відчуття радості охопило його, хоч і жаль було віддавати улюблені іграшки, проте він хотів, аби вони приносили комусь радість.

Хлопчика розбудили гучні голоси батьків. Вони швидко говорили, перебиваючи один одного, кричали, а потім довго мовчали. Кришталевий птах весь час спостерігав за ними, сидячи на підвіконні.

– Треба негайно продавати квартиру! – наполягала мама.

– А куди потім іти?! – нервово запитував батько.
– Не знаю. Але гроші потрібні уже через місяць. Інакше – усе! Розумієш? Усе!
– Давай звернемося до... – пропонував батько, нервово покашлюючи.
– Куди? До кого? Ми зверталися до усіх... Ми шукали донора. Та хто погодиться на таку операцію?! Надії на інших немає, тільки на себе. На себе! – переконувала мати.

– Якщо ми зберемо гроші на операцію, то нам не стачить коштів на ліки. Що тоді?

– Не знаю! – плакала мама. – Такою безпорадною і наляканою я ще не була ніколи.

Хлопчик теж слухав сварку батьків і йому було дуже прикро, що люди, яких він любить, сваряться через нього.

Раптом він відчув, як на нього війнув приємний вітерець. Перед Васильком з'явився Кришталевий птах і сів на ліжку.

– Що в тебе болять? – запитав Кришталевий птах, не промовляючи жодного слова. Справді, він не говорив, як роблять це люди, а просто дивився хлопчикові в очі, й так дивився, що малий усе розумів.

– У мене хворе серце, – відповів хлопчик, поглянувши на Кришталевого птаха. – Потрібна операція. А ніхто не погодиться віддати своє серце, – його погляд ніби згас.

– Бери! – Кришталевий птах простягнув хлопчикові свою скалку. – Вона тепер тобі буде серцем і ти тепер ніколи не хворітимеш.

– Яке диво! – вигукнув хлопчик, розглядаючи шматочок кристалу, що виблискував у його тендітних руках.

Кришталевий птах вилетів так, що хлопчик не помітив. Але птах бачив, як хлопчик підбіг до матері й показав кристалу скалку, яка вилікує його серце.

Але Кришталевому птахові стало зовсім важко літати, адже в нього майже не лишилося крил.

Уночі він здебільшого ходив спорожнілими вулицями і мріяв про весну, адже тоді він зможе побачити троянду, вдихнути її тонкий аромат і поцілувати у рожеву пелюстку. Раптом він побачив дівчинку. Вона сиділа на галявині біля старого дерева і дивилася на сніг. Кришталевий птах здивувався, що така маленька дівчинка серед ночі тут сидить сама. І Кришталевий птах підлетів до неї.

– А де твої батьки? – запитав Кришталевий птах дівчинку, що замерзала серед снігу.

– У мене немає батьків! – промовила дівчинка, здригаючись від холоду.

Кришталевому птахові заболіло у грудях, адже він завжди робив так, аби кожна дитина була щасливою. А тепер він зустрів дівчинку таку ж самотню, як і він сам.

– Так не повинно бути! – сказав Кришталевий птах і пригорнув дівчинку до себе.

Дівчинка притулилася до Кришталевого птаха і заснула. Заснув і Кришталевий птах. Їм обом снилися прекрасні сні. А сніг все падав і падав. І скоро вже не було видно ні дівчинки, ні Кришталевого птаха.

XVII

Першим від зимового сну прокинулося небо. Від щастя воно заплакало і стало блакитним. На галявині, де взимку заснули Кришталевий птах і дівчинка, розстав сніг. Прокинувся і Кришталевий птах. Він відкрив очі і побачив, як із вирію прилетіли птахи. Тоді Кришталевий птах згадав про дівчинку, яку він зігрів своїм теплом. Він ледве випростав свої зранені крила і замість дівчинки побачив запашну троянду. Це була та сама троянда, яку колись зім'яв Велетень. Кришталевий птах був радий бачити квітку. Але думка про дівчинку бентежила його.

– Ця дівчинка – я! – зізналася троянда і усміхнулася.

Тепер Кришталевий птах був щасливий. Він уже не міг літати, тому завжди був зі своєю трояндою.

– Кришталевий птах, допоможи! – попросила Червона кулька із однієї казки. – Веселка захворіла. І тепер на небі, можливо, вона ніколи не з'явиться!

– Я більше ніколи не побачу Веселку?! – заплакала троянда і затріпотіла листям.

Кришталевий птах зібрав усі свої сили і піднявся в небо. Так високо він ще ніколи не піднімався. Він знайшов Веселку, яка втратила всі свої кольори, і лежала майже бездиханна. Кришталевий птах з усієї сили вдарився об небо і на ньому знову з'явилася Веселка.

– Веселка жива! Вона усміхається! – жебоніла троянда, і Кришталевий птах, який віддав Веселці усі свої кольори, був від того безмежно щасливий.

Тепер троянда знала, що Кришталевий птах дивиться на неї з неба і міниться усіма кольорами. А іноді приходить росою, аби поцілувати її у рожеву щічку.

XVIII

Світом ходили чутки про дивовижного Кришталевого птаха, котрий дарує дітям частинку себе, а значить і частинку неба.

Ставши Веселкою, Кришталевий птах не засмучувався, адже тепер він прикрасив свою самотність сотнями дитячих усмішок, які з'являлися на обличчях дітей, котрі частіше дивилися у небо.

УДК 821.161.2

В 48

Винник Т. А.

В 48 Кришталевий птах [Текст] : повістина / Т.А. Винник. – Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2019. – 40 с.

ISBN 978-966-995-019-2

У повістині «Кришталевий птах» розповідається про чарівного птаха із кришталю, який знайшов своє покликання у тому, аби робити добрі справи і показати людям, що світ – прекрасний. Щоразу птах відбивав від себе шматочок кришталевої скалки і дарував її всім, хто траплявся на його шляху.

УДК 821.161.2

ISBN 978-966-995-019-2

© Тетяна Винник, 2019

Книга видана коштом обласного бюджету Чернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки за результатами конкурсу рукописів місцевих авторів 2019 року

Не для продажу

Літературно-художнє видання

Винник

Тетяна Анатоліївна

Кришталевий птах

Повістина для дітей

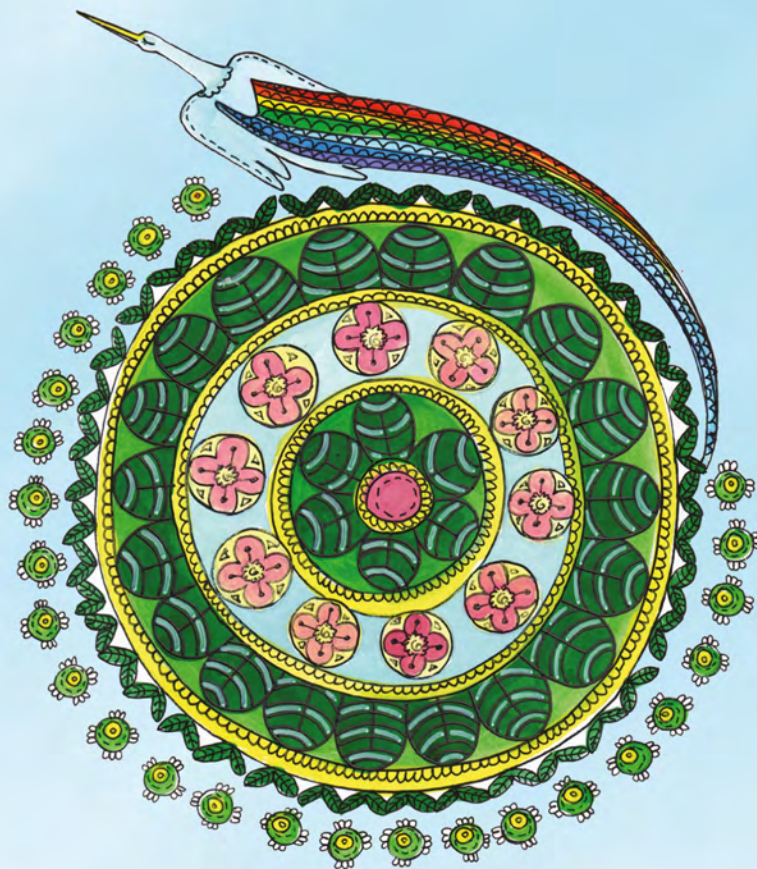
Авторське редагування
Комп'ютерна верстка **О.П. Журко**
Коректор **О.В. Василенко**

Підписано до друку 13.11.2019.
Формат 60х84/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Суг.
Ум. друк. арк. 5,0. Ум. фарб.-відб. 20,0. Обл.-вид. арк. 4,65.
Зам. № 630. Тираж 300 прим.

Видавець О. О. Євенок
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А
тел.: (0412) 422-106

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції України
серія ДК №3544 від 05.08.2009 р.*

Друк та палітурні роботи ФОП О. О. Євенок
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А
тел.: (0412) 422-106, e-mail: book_druk@i.ua

ISBN 978-966-995-019-2

9 789669 950192